

Motion

1984/85:151

Kjell Johansson m. fl.

Preskriptionshinder vid skattebrott, m. m. (prop. 1984/85:47)

Propositionen innehåller förslag till tre förändringar av bestämmelserna om preskription av skattebrott. Preskriptionstiden för vissa brott mot skatte- och avgiftsförfattningarna förlängs till fem år. Preskriptionstiden skall kunna brytas genom att misstanke om brott delges den misstänkte. En möjlighet föreslås att i särskild ordning förlänga preskriptionstiden för vissa brott även utan att den misstänkte underrättas.

Vi accepterar propositionens förslag att förlänga preskriptionstiden för vissa brott mot skatte- och avgiftsförfattningarna, men vi yrkar avslag på propositionens förslag i övriga delar.

I regeringens förslag till hur den ekonomiska brottsligheten skall beivras finns en uppenbar tendens att införa en särskild rättsordning för denna typ av brott. De senaste exemplen på detta är förslagen i föreliggande proposition att införa helt nya förutsättningar för att kunna bryta preskriptionstiderna för brott. Dessa nya regler skall bara gälla vissa typer av skattebrott, medan alla andra brott fortfarande omfattas av de sedvanliga preskriptionsreglerna.

Vi är inte beredda att acceptera särbestämmelser för hur vissa grundläggande rättsinstitut skall regleras och ger dessa tillämpning på skattebrott. Det är ett rättssäkerhetskrav att de principer som gäller för preskription av skattebrott är identiska med motsvarande regler för andra brott.

Efter att ha tagit del av regeringens nyligen avlämnade proposition (1984/85:32) om riktlinjer för det framtida arbetet mot ekonomisk brottslighet och de försäkringar som regeringen där gav att samma rättssäkerhetskrav skall ställas beträffande ekonomisk brottslighet som annan brottslighet, är det förvånande att regeringen nu lämnar förslag som innebär det omvända förhållandet. Det finns ett tydligt mönster i regeringens ansträngningar att beivra brottslighet och särskilt ekonomisk brottslighet. Tidigare under innevarande riksmöte har regeringen presenterat förslag som bl. a. innebär att åklagarna skall ges möjlighet att ge åtalsunderlåtelse för fler typer av brott än i dag, och förslag att minska möjligheterna att överklaga vissa typer av mål. Båda förslagen syftar till att avlasta arbete från rättsinstanserna men innebär också enligt vår uppfattning åsidosättande av rättssäkerheten. Ett alternativ till att ändra på grundläggande principer i vår rättsordning, vilket vi anser att föreliggande förslag innebär, är att öka resurserna hos de myndigheter vilka har att utreda misstankar om skattebrott.

Preskriptionshinder åtgärder

Regeringen föreslår att preskriptionstiden skall kunna brytas redan genom att den misstänkte delges underrättelse om han är misstänkt för ett brott. Principen att preskriptionstiden bryts först vid delgivning av åtal frångås därmed oss veterligen för första gången i svensk rättsordning. Detta motiveras, liksom propositionens förslag i övrigt, av att utredningen av skattebrott ofta tar så lång tid att sedvanliga preskriptionsregler inte kan tillämpas.

I propositionen redovisas ett antal remissinstanser som är kritiska till förslaget. Dessa remissinstanser, bl. a. några åklagare, två kammarrätter, Svea hovrätt, domstolsverket och JK, betonar alla vikten av att man i rättsordningen har enhetliga preskriptionsregler och att dessa regler är grundläggande för vår rättsordning. De synpunkter som därigenom framkommit motiverar enligt vår mening att riksdagen avslår förslaget.

Förlängning av preskriptionstiden

Enligt detta förslag skall tingsrätterna efter ansökan av åklagare kunna förlänga preskriptionstiden för vissa typer av brott och under vissa förutsättningar. Den misstänkte underrättas inte om förlängningen. Förslaget är huvudsakligen motiverat av att regeringen anser sig behöva ha ett medel att förlänga preskriptionstiderna för personer vilka avsiktligt håller sig undan delgivning och lagförslag.

Lagrådet riktar mycket skarp kritik mot förslaget och anser sig inte kunna tillstyrka detsamma. Med anledning av lagrådets synpunkter har regeringen gjort vissa justeringar för att avgränsa kretsen av personer vilka kan bli föremål för förlängd preskriptionstid. Trots dessa ändringar är lagrådets principiella invändningar fortfarande gällande. Lagrådet skriver bl. a.:

Förslaget i denna del innebär en påtaglig avvikelse från principer, som hittills varit förhärskande på det straffrättsliga preskriptionsområdet. Som departementschefen själv anfört i den allmänna motiveringen har det ofta understrukits att det är betydelsefullt att reglerna om åtalspreskription är klara och enkla att tillämpa och att såväl den misstänkte som berörda myndigheter utan större svårigheter skall kunna avgöra om preskriptionstiden har löpt ut; preskriptionshindren bör därför knytas till omständigheter, som är lätta att tidsbestämma och som den misstänkte har information om. Det nu framlagda förslaget om möjlighet att förlänga preskriptionstiden i enskilda fall står enligt lagrådets mening i strid med dessa principer. (s. 112–113)

— — — föreslagna nya preskriptionsreglerna avser frågor som är av grundläggande betydelse för det straffrättsliga preskriptionsinstitutet i dess helhet. Förslagen innebär att för skattebrottens del i viktiga hänseenden skulle komma att gälla andra regler för preskriptionens avbrytande och bestämmande än för andra brott. En sådan särreglering inger betänkligheter av principiell natur och leder också lätt till att systemet blir alltför komplicerat och svåröverskådligt. (s. 113)

Vi delar de invändningar lagrådet framför och som innebär att förslaget enligt vår mening, även efter regeringens justeringar, är oacceptabelt. Det kan finnas anledning att påminna om att ingen misstänkt person kan straffas för att han försöker dölja sanningen och att vederbörande icke, i vart fall till dess han blivit delgiven åtal, ostraffad kan hålla sig undan lagföring. Det torde vara regel att personer som begått brottsliga handlingar på allt sätt försöker undkomma rättvisan. Att då peka ut gruppen skattebrottslingar som så särskilt klandervärda att de "förtjänar" extraordinära preskriptionsregler finner vi egendomligt.

Alternativ till regeringens förslag

Vi har redan framhållit att en väg att möjliggöra för myndigheterna att beivra brott inom fastlagd preskriptionstid är att öka utredningsresurserna så att ärendena kan avslutas i tid. Ett annat sätt, vilket är det första av förslagen i propositionen, är att förlänga preskriptionstiderna för vissa brott men då självfallet behålla de i vår rättsordning fastlagda förutsättningarna för preskriptionsavbrott.

Hemställan

Med anledning av vad vi ovan anfört hemställer vi
att riksdagen beslutar avslå proposition 1984/85:47 utom i den del
som gäller förlängd preskriptionstid för vissa brott mot skatte- och
avgiftsförfattningarna.

Stockholm den 20 november 1984

KJELL JOHANSSON (fp)

KARIN AHRLAND (fp)

RUNE ÅNGSTRÖM (fp)